

HƯỜNG XEM XÉT LẠI THỊ TRƯỜNG TÀI CHÍNH CỦA THẾ GIỚI

VŨ NGỌC NHUNG

Báo chí thế giới đang xôn xao bàn về xem xét lại thị trường tài chính quốc tế, sau đây là những hướng xem xét:

1. Cần kiểm soát sự dịch chuyển của tư bản, đánh thuế vào mọi trữ lượng cổ phiếu và cần có một nhà nước mạnh để thực hiện sự kiểm soát này

Ý này nổi bật trong bài "Khi nhà nước là thứ mà các nhà kinh tế mơ ước" của Martin Gilson đăng trên báo *Le Nouvel Observateur* ngày 9.9: Khủng hoảng tiền tệ ở Nga đã làm chấn động học thuyết tự - do - tất - cả (tout - libéral) đó là câu mở đầu bài báo. Như vậy cái chủ nghĩa tự - do - tất - cả, tự do hóa thương mại, tự do hóa tài chính...thả nổi tất cho thị trường, nhà nước không can thiệp gì cả mà IMF thúc ép các nước phát triển phải mau đi vào đang bị phê phán dữ dội. Giờ đây nó (khủng hoảng) lan đến tận Wall Street và Paris, người Tây phương rất cuộc rồi phải đặt ra câu hỏi: Liệu có nên tái lập lại nền (kinh tế) chỉ huy? (những câu in nghiêng là trích từ bài báo đã dẫn). Tất cả đều chỉ trích là người phương Tây mù quáng, Jean Paul Fitoussi, chủ tịch OFCE, giải thích "cái thiếu là thiếu một sự điều hành các thị trường tư bản và một cấp xét xử quốc tế có đủ tài lực để can thiệp một cách có hiệu quả". Patrick Artus, Quỹ kỹ thác, cũng san sẻ ý kiến này khi nói: "...kiểm soát tư bản ư? Điều đó có thể được đấy. Tại sao không dùng khoán thuế Robin trên mọi trữ lượng cổ phiếu". Loại thuế này do James Robin đề xuất cách đây 30 năm nhưng bị các nhà tự do chủ nghĩa vứt bỏ.

Michel Anglietta, giáo sư đại học Paris.X nói: "...hạn chế đường vào của tư bản? Đó chính là điều trước tiên phải làm khi những quốc gia đó đang sốt, nhằm phòng ngừa những khủng hoảng trong tương lai. Việc không áp dụng những biện pháp đó trong quá khứ đã làm nặng thêm cuộc khủng hoảng hiện thời". Ông còn nói tiếp "...cần có một nhà nước mạnh". Paul Krugman, thuộc viện MIT Mỹ cũng ủng hộ việc kiểm soát tư bản.

Phần cuối bài báo đã kết luận với đánh giá: "...cứ nhảy vào chủ nghĩa tự do đã được thực hiện một cách tồi tệ. Artus đề nghị: "cần phải nghịch đảo thứ tự tháo gỡ mọi quy định (dereglementation). Trung Quốc đã làm tốt việc đó". Thực vậy, trong hiệp đầu, người Trung

Quốc đã cho tự do hóa thị trường trong nước, mà không mở cửa giao thương với nước ngoài, đồng tiền của họ vẫn bất khả hoán. Trong hiệp thứ hai, họ đã cho dỡ bỏ những rào cản đối với đầu tư công nghiệp. Ngày nay tư bản đổ vào, nhưng vẫn bị kiểm soát chặt chẽ. Giải pháp Trung Quốc như vậy là hay, song không thể áp dụng được cho những quốc gia đang khủng hoảng. Vì quá trễ.

2. Không nên mở cửa quá nhanh cho tư bản nước ngoài đổ vào quá nhanh rồi lại rút đi quá nhanh.

Bài báo "Nếu như Brasil nổ tung..." của Nathalie Ricoeur Nicotki cũng trên báo *Le Nouvel Observateur* ngày 9.9, mở đầu bằng câu giới thiệu:

Dưới áp lực của Washington và IMF, phần kia của châu Mỹ đã cho tự do hóa quá nhanh nền kinh tế nước mình, giờ đây nó đang chịu cảnh khủng hoảng, người ta bắt đầu trả giá...

Bài báo viết: "Sau cú khủng hoảng Nga...vốn liếng bỏ châu Mỹ Latinh để về trú ẩn ở thị trường chứng khoán Mỹ hoặc Đức. Điều phi lý nhất trong chuyện này là cuộc khủng hoảng chẳng ăn nhập vào đâu cả. Tất cả diễn ra như thể cuộc khủng hoảng Nga khiến các nhà đầu tư giật mình, rồi hoang mang chờ đợi điều tồi tệ nhất xảy ra từ bất kỳ thị trường nào. Lời kết luận của bài báo đáng để chúng ta suy nghĩ: Ngày nay, người ta phải trả giá chuyện mở cửa quá nhanh. Hôm qua là Mèhico. Rồi A Châu. Nay đến lượt Nga.

Bài báo "Chủ nghĩa tư bản toàn cầu, xét lại?" của Robert Samuelson trên tờ *Newsweek* ngày 14.9 mở đầu: Cảnh các thị trường chứng khoán toàn thế giới đổ nhào tuần rồi hàm chứa một thông điệp có ý nghĩa lớn: chủ nghĩa tư bản toàn cầu - mà sự chiến thắng của nó đã từng được xem là điều không thể tránh khỏi - hiện đang giữa cảnh thoái hóa toàn diện, có lẽ phải thụt lùi trong nhiều năm nữa. Nếu bạn không tin, hãy cứ nhìn Hồng Kông. Đó là đỉnh lỵ của tư tưởng tự do thị trường. Như vậy dưới con mắt của các nhà tự do chủ nghĩa, Hồng Kông là sự chuẩn xác của chính sách kinh tế không có những sai lầm về chính sách như các nước Đông Á khác. Vậy mà cũng bị đầu cơ bán khống và Soros tấn công khiến chính quyền ở đây phải bỏ ra 70 tỷ đôla Hồng Kông

(HKD) để mua phần lớn số chứng khoán bán ra với mức kỷ lục 79 tỷ HD trong ngày 28.8. Có vậy mới giữ cho thị trường chứng khoán chỉ giảm giá 1,2%.

Bài báo vạch ra viễn cảnh: Và càng có quá nhiều nước phải thực hiện chính sách khắc khổ (như theo đơn thuốc đắng mà IMF bốc cho các nước bị khủng hoảng tiền tệ), thì điều đó có nghĩa là kinh tế thế giới sẽ chùn lại. Mà chùn lại thì giá nguyên liệu thô giảm xuống, như giá dầu đã rớt 30%, gây hại cho các nước đang phát triển. Thế là Mỹ bị giảm xuất khẩu và lợi tức các công ty đa quốc gia làm ăn tại đây bị thiệt.

Những lời nói trên các bài báo này cảnh báo chúng ta điều gì?

Tôi cho rằng trước hết phải xem xét lại học thuyết tự do (libéralism) với câu nói "con người không thể khôn hơn thị trường", vì vậy nhà nước đừng kiểm soát gì cả, hãy thả nổi tất cả cho thị trường quyết định. Câu nói đó tượng trưng cho trí khôn của những người sáng lập ra học thuyết này vì thị trường là vật không có trí khôn. Họ đại diện cho thế lực tư bản tài chính đang muốn thao túng thế giới với những chiêu bài như của Soros đòi tự do hóa tài chính tuyệt đối, ví dụ để nước ngoài góp 100% vốn vào các công ty nội địa. Vì vậy trước khi hội nhập vào cuộc tự do hóa toàn cầu chúng ta cần hỏi cho rõ họ muốn tự do hóa đến mức nào? IMF là người cổ vũ cho việc tự do hóa này nên cần tổ chức đối thoại cho rõ những điểm đúng sai. IMF lại có túi tiền đằng sau những lời khuyên của họ, nếu không nghe họ chỉ việc ngưng giải ngân. Cho nên thuyết phục bằng những lý lẽ khoa học là cách tốt nhất. Tôi đã trực tiếp đối thoại với ông Michael Bell đại diện IMF tại VN năm 1996 về dùng số nhân tạo

1% để hạn chế các dự trữ bắt buộc ngân hàng thương mại tạo tiền. Tôi đã lập luận khi hạ tỷ lệ này xuống 1% thì không thấy việc tạo tiền tăng lên 100 lần, khi một số nước bỏ dự trữ bắt buộc, nghĩa là % này bằng 0 cũng không thể tạo tiền vô tận, ông Michael Bell đã chấp nhận là đưa toán học vào kinh tế học quả là còn nhiều vấn đề phải bàn. Như vậy lý lẽ khoa học là cơ sở đối thoại có hiệu quả.

Thứ hai là phải kiểm soát chặt thị trường chứng khoán ngay khi nó mới thành lập. Nhà nước ta đã sáng suốt khi cấm bán khống trong nghị định về chứng khoán vì đó là đỉnh cao của đầu cơ ở thị trường chứng khoán, nhưng như vậy là chưa đủ vì nhiều nước vẫn còn không cấm bán khống trong luật chứng khoán của họ. Tôi thấy trong xu thế xem xét lại thị trường tài chính thế giới hiện nay, ý muốn kiểm soát thị trường tư bản đang ngày càng có sức thuyết phục ■